

52724 - Babaları bir vakıf vasiyet eden, fakat onun vasiyetini yerine getirmeyen evlatlar

Soru

Babam vefât etti ve sadece bir ev dışında vârislere mülkler bıraktı. Bu evi de Allah için vakıf olmasını ve kirasından elde edilecek geliri de fakirlere ve muhtaç kimselere sadaka-i câriye olarak harcanmasını vasiyet etti. Fakat vârisler, vasiyeti yerine getirmeyip hisselerini küçük kardeşlerine sattılar. Ben, en büyük kardeşleri olarak Allah Teâlâ'dan korktuğum için hissemi satmadım. Fakat küçük kardeşim, hissemi de kendisine satmam için çok ısrar etmektedir.

Buna göre bu problemden kurtulmak için kendi hissemi satmam ve onun parasını da rahmetli babamın adına sadaka-i câriye olması için bir hayır kurumuna veya bir mescit yapımına harcamam câiz midir?

Detaylı cevap

Birincisi:

Vasiyet; Kur'an-ı Kerim, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti ve İslâm âlimlerinin sözbirliği (icmâ'ı) ile meşrûdur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾
[سورة البقرة الآية: 180]

"Sizden birinize ölüm gelip çattığı zaman, eğer geride bir hayır (mal) bırakmışsa, ana-babaya ve yakın akrabaya meşru bir tarzda vasiyette bulunması, -Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir hak olarak- size farz kılındı."[\[1\]](#)

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ بِثُلُثِ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً لَكُمْ فِي أَعْمَالِكُمْ. [رواه ابن ماجه، وحسنه الألباني في] صحيح ابن ماجه

"Şüphesiz Allah,(âhirete göndereceğiniz salih) amellerinizi artırmak için[2], vefatınız sırasında mallarınızın üçte birini size tasadduk etti (vârislere rağmen malınızın üçte birini size vasiyet etme yetkisini verdi)."[3]

Vakıf; ölümünden sonra insana fayda veren sadaka-i câriye türlerinden birisidir.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bunu şu sözyle haber vermiştir:

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ. [رواه مسلم]

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Câriye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)."[4]

Malın üçte birinden fazlasıyla vasiyet etmek câiz değildir.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-, Sa'd b. Ebî Vakkas -Allah ondan râzı olsun- malının hepsini vasiyet etmek istediğinde ona şöyle buyurmuştur:

الثُّلُثُ، وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ. [رواه البخاري ومسلم]

"Üçte bir yeterlidir. Hatta üçte bir bile çoktur."[5]

Eğer bu ev, bırakılan mirasın üçte biri veya daha azı ise, hepsi vakıf olur. Üçte birinden fazla ise, mirasın üçte birine denk olan miktarı vakıf olur.

İkincisi:

Vakfı satmak, mülk edinmek, sahiplenmek, zorla sahip olmak ve onu işgal etmek câiz değildir. Vârislerin de onu mirasa eklemeleri (mirastan saymaları) ve mirasla birlikte onu aralarında taksim etmeleri câiz değildir.

Nitekim İbn-i Ömer'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَصَابَ أَرْضًا بِحَيْبَرَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَأْمِرُهُ فِيهَا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي أَصَبْتُ أَرْضًا بِحَيْبَرَ لَمْ أَصِبْ مَالًا فَطُؤْتُ أَنْفَسَ عِنْدِي مِنْهُ فَمَا تَأْمُرُ بِهِ؟ قَالَ: إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَضْلَاهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا. قَالَ: فَتَصَدَّقَ بِهَا عُمَرُ أَنَّهُ لَا يَبَاعُ، وَلَا يُوهَبُ، وَلَا يُورَثُ، وَتَصَدَّقَ بِهَا فِي الْفُقَرَاءِ، وَفِي الْقُرْبَى، وَفِي الرِّقَابِ، وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَابْنِ السَّبِيلِ، وَالصَّيْفِ، لَا جُنَاحَ عَلَيَّ مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ، وَيُطْعِمَ غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ. [رواه البخاري ومسلم]

"Ömer b. El-Hattab'a -Allah ondan râzı olsun- Hayber arazisinden bir parça isabet etti. Ardından Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek:

-Ey Allah'ın elçisi! Hayber'den bana bir arazi isabet etti. Şimdiye kadar ondan daha nefis bir mal elime geçmiş değildir. Bu konuda ne yapmamı emredersin? diye istişâre etti.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ona şöyle buyurdu:

-Dilersen aslını hapsedersin ve onu tasadduk edersin. (Yani araziyi vakfedersin, ama gelirinden herkes faydalanabilir.)

İbn-i Ömer dedi ki:

(Babam) Ömer onu tasadduk etti. Aslının satılmaması, hibe edilmemesi ve miras bırakılmaması şartını koştı ve gelirinin fakirlere, yakın akrabalara, kölelere (mükâteb kölelerin azat edilmeleri için harcanmasına), Allah yolunda savaşınlara, yolda kalmışlara ve misafirlere harcanmasını istedi. Onun mütevelliliğini üzerine alan kimsenin, ondan mal edinmemek (gelirinden kendisi için mal biriktirmemek) şartı ile maruf ölçüler içerisinde onun gelirinden yemesinde ve başkasına yedirmesinde bir günah yoktur." [6]

Buna göre, hissene kendisine satman konusundaki kardeşinizin talebini onaylamanız câiz değildir. Bu ev, senin mülkün değil ki onu satabilesin. Şimdi sen, kardeşlerinin önünde bir engelsin. Bu sebeple bundan dönmeyin (hakkınızı satmayın) ve onların bu talebini reddetmeye devam edin. Umulur ki Allah Teâlâ onlara doğru yolu gösterir.

Kardeşlerinin bu evdeki hisselerini daha önce satmaları, dînen geçerli bir satış değildir.

Kardeşlerine, Allah Teâlâ'dan korkmalarını, aldıkları parayı küçük kardeşinize iade etmelerini ve babanızın vasiyet ettiği gibi, bu evi vakfetmelerini onlara nasihat etmelisin.

Yine kardeşlerini, Allah Teâlâ'nın azabıyla ve haram malı yemenin kötü âkibetiyle korkutmalısın. Çünkü haram üzere yetişen her bedene cehennem ateşi daha layıktır.

Allah Teâlâ'dan kardeşlerine doğru yolu göstermesini, dünya ve âhirette sizin için hayırlı olan amellerde sizi muvaffak kılmasını niyaz ederiz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Bakara Sûresi: 180

[2] Çünkü bu vasiyetin ecri, karşılığında mükâfat görecek olan ölünün amelindedir.

[3] İbn-i Mâce, hadis no:2709. Elbânî, 'Sahih-i İbn-i Mâce'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[4] Müslim; hadis no:1631

[5] Buhârî, hadis no: 2742. Müslim, hadis no: 1628

[6] Buhârî, hadis no: 2764. Müslim, hadis no: 1633